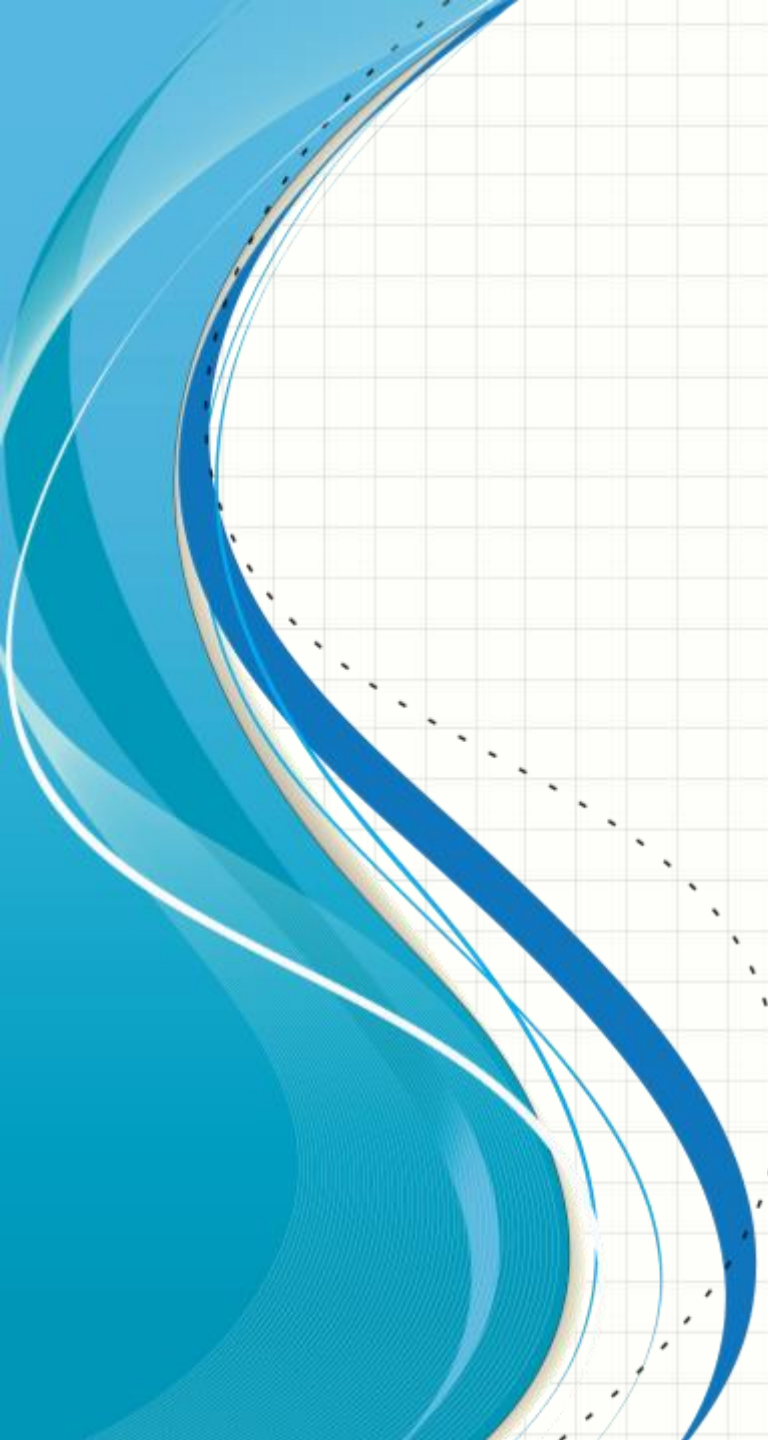

ΕΙΔΗ ΛΟΓΟΥ - ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Λύδια Μίτιτς

- Κείμενο: είναι η γλώσσα όταν επιτελεί μια συγκεκριμένη λειτουργία σε συγκεκριμένα συγκεκριμένα και όχι οι απομονωμένες λέξεις ή φράσεις και, άρα *«κάθε μορφή ζωντανής γλώσσας που διαδραματίζει κάποιο ρόλο σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο επικοινωνίας - ανεξαρτήτως της υλικότητας της μορφής που λαμβάνει - μπορεί να θεωρηθεί κείμενο»* (Halliday, 1989).
- Επίπεδο ύφους ενός κειμένου
- Σχέση κειμένου-συγκειμενικού πλαισίου
- Οργάνωση της γλωσσικής εκπαίδευσης με βάση τα κειμενικά είδη

Επίπεδο ύφους

- **Πεδίο (*field*)**: τι συμβαίνει σε μια περίπτωση επικοινωνίας, ποιο είναι το θέμα
- **Συνομιλιακοί ρόλοι (*tenor*)**: ποιες είναι οι κοινωνικές σχέσεις και στάσεις των συμμετεχόντων
- **Τρόπος (*mode*)**: ποιος είναι ο ρόλος της γλώσσας (και των άλλων τρόπων) σε μια περίπτωση επικοινωνίας

Κειμενικά είδη (I)

- Η γλώσσα πραγματώνεται μέσα από διακριτούς τύπους εκφωνημάτων, γραπτών ή προφορικών, σε ποικίλες περιοχές της ανθρώπινης δραστηριότητας. *Κάθε εποχή και κάθε κοινωνική ομάδα χρησιμοποιεί σταθερούς τύπους εκφωνημάτων, τα κειμενικά είδη (genres), για την επίτευξη των επικοινωνιακών στόχων της* (Bakhtin, 2003).
 - Επικοινωνιακός στόχος
 - Σταδιακά & στοχευμένα
 - Κοινωνική διαδικασία που επιτελείται κυρίως διαμέσου της γλώσσας
 - Διαδικασίες όχι προϊόντα
 - Ασταθή, ευμετάβλητα στο χρόνο
 - Αρθρώνονται από επιμέρους στάδια

Τα κειμενικά είδη (II)

- Τα κειμενικά είδη οργανώνουν το λόγο με σχεδόν τον ίδιο τρόπο που τον οργανώνουν οι γραμματικοί τύποι. Αν τα κειμενικά είδη δεν υπήρχαν και δεν τα κατείχαμε, αν έπρεπε να οριοθετηθούν κατά τη διάρκεια της επικοινωνίας και κάθε εκφώνημα να δομηθεί για πρώτη φορά, τότε η γλωσσική επικοινωνία θα ήταν σχεδόν αδύνατη (Bakhtin, 2003).
- Τα κειμενικά είδη είναι ομάδες κειμένων με παραπλήσια χαρακτηριστικά τα οποία εξαρτώνται από το κοινωνικό συγκείμενο δημιουργίας και χρήσης τους και μπορούν να περιγραφούν, εάν το κείμενο συνδεθεί με άλλα παρόμοιά του και διερευνηθούν οι επιλογές και οι καταναγκασμοί που επηρεάζουν τους κατασκευαστές κειμένων (Hyland, 2002).
- Τα κειμενικά είδη αποτυπώνουν τα νοήματα που κατασκευάζουν οι άνθρωποι καθώς έρχονται σε επαφή μεταξύ τους για να πετύχουν τους κοινωνικούς τους στόχους

Κειμενικά είδη και τύποι κειμένων

- Τα κειμενικά είδη αφορούν τους ρητορικούς τρόπους που χαρακτηρίζουν τα κείμενα, όπως είναι η αναφορά πληροφοριών, η επίλυση προβλήματος, η εξήγηση, η διαδικασία, η εξιστόρηση-αφήγηση, η συζήτηση κλπ. (Macken-Horarik, 2002).
- Οι τύποι κειμένων αφορούν κατηγοριοποιήσεις με βάση τα εξωτερικά χαρακτηριστικά των κειμένων, δηλαδή **ποιος μιλάει σε ποιον, για ποιο σκοπό, σε ποιο πλαίσιο**, δημιουργώντας με τον τρόπο αυτό τύπους κειμένων όπως είναι τα επαγγελματικά γράμματα, οι αναφορές έρευνας, οι προσκλήσεις, τα άρθρα εφημερίδων, τα ενημερωτικά φυλλάδια, οι ενημερωτικές αφίσες, οι επαγγελματικές κάρτες κλπ.
 - Η διάκριση των ειδών και η εστίαση (κάρτες παρουσίασης: επαγγελματικές/προσωπικές, προσώπων ως μελών εταιρείας/ατομικές, καταστήματα/ελεύθεροι επαγγελματίες κλπ.)

Εύα Συροπούλου
Αρχιτέκτων Μηχανικός
Διπλωματούχος Α.Π.Θ.

evasyropoulou@gmail.com

Τηλ: 6944 888223

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

ΕΛΛ... ΧΑΜΟΓΕΝΑ

- Παιδικά Πάρτυ
- Εκδηλώσεις
- Κλόουν
- Μπαλονοκατασκευές
- Face painting
- Κουκλοθέατρο
- Δημιουργική Απασχόληση
- Θεατρικό Παιχνίδι

Μαυρίδου Μάρθα
Εμπυχώτρια

6977 61 69 91
marthanoire@gmail.com

Κομμώσεις

Πορτομάρτι Πυροδάσι
Βασιλικά μαθήματα

Ζωή

6942847387

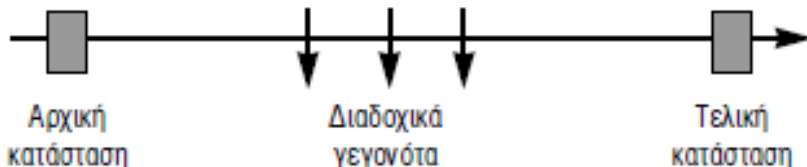
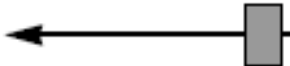
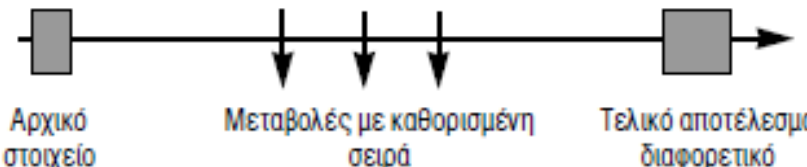
Κώστας Ν. Λεβέντης
Χειρουργός Οδοντίατρος

Αντωνίου 9 - Χαλκίδα
τηλ/fax: 222 10 - 80480

Πρωί: 9.00 - 1.00 (εκτός Σαββάτου)
Απόγευμα: 6.00 - 8.30 (εκτός Δευτέρας - Τετάρτης - Σαββάτου)

Genre based education – Εκπαίδευση με βάση τα κειμενικά είδη

- Αφορά τη γλώσσα ως κοινωνική πρακτική (διερευνά τους κοινωνικούς στόχους και τα συμφραζόμενα κάθε γλωσσικής αλληλεπίδρασης αποκαλύπτοντας τις λειτουργίες του λόγου στη στήριξη και την αναπαραγωγή της εξουσίας και των θεσμών)
- Ασχολείται με τις δομές συγκρότησης της γνώσης
- Συνδέει τη γλώσσα και τους τρόπους συγκρότησης της γνώσης
- Διαχέει τη γλωσσική διδασκαλία σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα
- Αναδεικνύει «γλωσσικούς» στόχους σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα
- Αναζητεί τους διαφορετικούς τρόπους οργάνωσης των κειμενικών ειδών στα διάφορα αντικείμενα
- Διερευνά τους τρόπους οργάνωσης διαφορετικών τύπων κειμένων

Είδη λόγου	Αντιπροσωπευτικά είδη κειμένων	Χαρακτηριστικά του είδους
Αναφορικός	Περιγραφικά	Ένα αντικείμενο Η κατάσταση του Οι ιδιότητές του Συνδεδεμένα αντικείμενα Η κατάσταση τους Οι ιδιότητές τους
	Αφηγηματικά	 Αρχική κατάσταση Διαδοχικά γεγονότα Τελική κατάσταση
	Επεξηγηματικά	Αίτιο Συνέπεια (-ες) Ένα γεγονός
Κατευθυντικός	Οδηγίες	 Αρχικό στοιχείο Μεταβολές με καθορισμένη σειρά Τελικό αποτέλεσμα διαφορετικό
	Επιχειρηματολογικά	 Ακολουθία επιχειρημάτων για επίτευξη συγκεκριμένου στόχου ή ιδέας

Περιεχόμενο: ποικιλία κειμένων

αιτήσεις, ανακοινώσεις, αναφορές, ανέκδοτα, απομνημονεύματα, αρχικές σελίδες ιστότοπων, αυτοβιογραφίες, αφηγήσεις προσωπικές, αφηγήματα, βιογραφικά, κείμενα γνώμης, γελοιογραφίες, γραφήματα, δελτία καιρού, διαγράμματα, διακηρύξεις, διαλέξεις, διάλογοι, διαφημίσεις, διηγήματα, δοκίμια, ειδή-σεις, επιστολές, επιφυλλίδες, έρευνες, ευθυμογραφήματα, ηλεκτρονικά μηνύματα, ημερολόγια, θεατρικά έργα, κατάλογοι, κόμικς, κριτικές, λεζάντες, μελέτες, μικρές αγγελίες, μυθιστορήματα, νομοθετικά κείμενα, οδηγίες χρήσης, παραμύθια, παρουσιάσεις, πεζοτράγουδα, πινακίδες, ποιήματα, πρακτικά συνεδριάσεων, προσκλήσεις, πίνακες, ρεπορτάζ, σημειώματα, συζητήσεις, συμβόλαια, συνεντεύξεις, συνταγές, συστατικές επιστολές, σχόλιο, τουριστικοί οδηγοί, τιμολόγια κοινωφελών οργανισμών (ΟΤΕ, ΔΕΗ κτλ.), φόρμες αιτήσεων, χάρτες, πιστοποιητικά, τραγούδια, υπομνήματα, χρονογραφήματα, Χρονικά,...

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ

Κειμενικό είδος	Τύποι κειμένων	Συναφή γραμματικά φαινόμενα
Περιγραφή	-αυτοπαρουσίαση -συνέντευξη -βιογραφικό σημείωμα -αυτοβιογραφικό κείμενο (π.χ. στη λογοτεχνία)	-προσωπικές αντωνυμίες -λειτουργία ενεστώτα (χωρίς χρονική δήλωση) -λειτουργία επιθέτων -ευθύς – πλάγιος λόγος -ονοματική – ρηματική φράση
Αφήγηση	-αφήγηση προσωπικής εμπειρίας (π.χ. στη λογοτεχνία)	-χρόνοι των ρημάτων -χρονικές προτάσεις -χρονικά επιρρήματα
Επιχειρηματολογία	-συστατικές επιστολές	-αιτιολογικές προτάσεις

ΤΕΧΝΗ

Κειμενικό είδος	Τύποι κειμένων	Συναφή γραμματικά φαινόμενα
Περιγραφή	-βιβλιοπαρουσιάσεις -παρουσιάσεις έργων τέχνης	-λειτουργία επιθέτων -ονοματική – ρηματική φράση
Αφήγηση	-δηγήματα -θεατρικά κείμενα	-χρόνοι των ρημάτων -χρονικές προτάσεις -χρονικά επιρρήματα
Επιχειρηματολογία	-κριτικές -διάλογοι στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση -διαφημίσεις -διαδικτυακές συζητήσεις	-αιτιολογικές προτάσεις -τελικές προτάσεις -αποτελεσματικές/ συμπερασματικές προτάσεις

Περιγραφή

- Συσχετίζουν στον άξονα του χώρου αντικείμενα διαφορετικά ως προς την κατάσταση και τις ιδιότητές τους.
- Για να περιγράψουμε ένα αντικείμενο λέμε: τι είναι, που βρίσκεται, πώς είναι (μέγεθος, σχήμα, χρώμα, υλικά), προέλευση, χρήση

Περιγραφή

- Για να περιγράψουμε ένα κτίριο λέμε: τι είναι, πού βρίσκεται, πώς είναι (μέγεθος, αρχιτεκτονική), προέλευση, χρήση
- Για να περιγράψουμε ένα χώρο λέμε: πού βρίσκεται, πώς είναι εξωτερικά και εσωτερικά, ποιοι ζουν και τι γίνεται σε αυτό, τι έχει συμβεί

Περιγραφή

- Για να περιγράψουμε έναν τόπο λέμε: πώς ονομάζεται, πού βρίσκεται, πώς είναι, ιστορία του τόπου
- Για να περιγράψουμε έναν άνθρωπο λέμε: ποιος είναι, τι κάνει, πώς είναι (εξωτερικά-εσωτερικά)

Βιογραφικό

- Γραπτή παρουσίαση ζωής και χαρακτήρα ενός ατόμου
- Λειτουργικότητα: αναζήτηση εργασίας, σπουδές
- Συνεχές κείμενο/ονοματικές φράσεις

περιέχει

- Ατομικά στοιχεία
- Στοιχεία επικοινωνίας
- Σπουδές
- Επαγγελματική εμπειρία
- Άλλα σημαντικά στοιχεία

Βιβλιοπαρουσίαση

- Παρουσίαση των βασικών στοιχείων (τίτλος, συγγραφέας, είδος, περιεχόμενο, εικονογράφηση) ενός βιβλίου

Αφήγηση

- Παρουσιάζονται πραγματικά ή φανταστικά γεγονότα με καθορισμένη σειρά, γύρω από το χρονικό άξονα.
- Η αφήγηση είναι προφορική ή γραπτή (αφήγημα)

Είδη αφηγηματικών κειμένων

- Μυθιστόρημα
- Παραμύθι
- Μύθος-Θρύλος
- Διήγημα
- Απομνημόνευμα

Βασικά χαρακτηριστικά

Δηλώνεται :

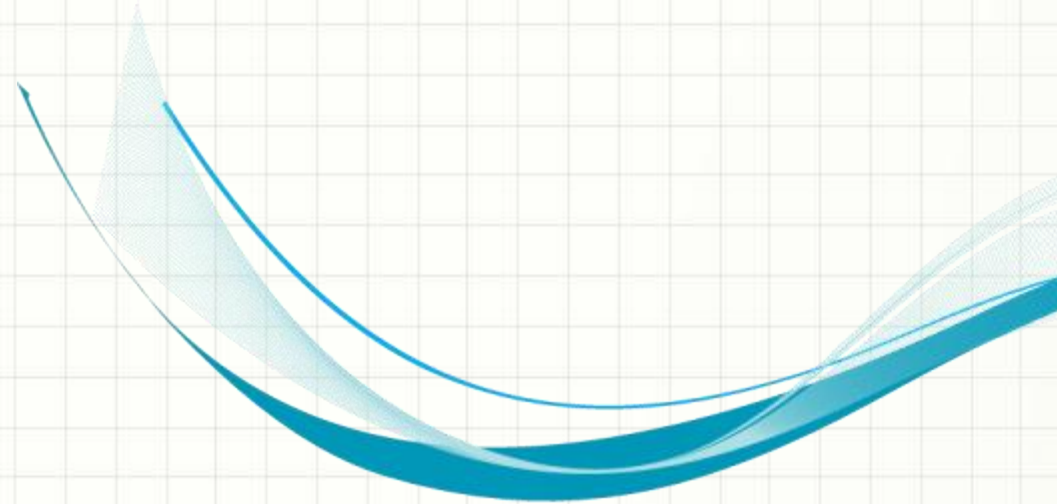
- ο χώρος
- ο χρόνος
- οι ήρωες
- Αρχή, μέση τέλος ιστορίας

Δηλώνουμε:

- Τον τόπο με τοπικά επιρρήματα, επίθετα, εμπρόθετους
- Το χρόνο με παρελθοντικούς κυρίως χρόνους των ρημάτων, χρονικά επιρρήματα, εμπρόθετους, χρονικές προτάσεις, ουσιαστικά με επιρρηματική σημασία
- Τους ήρωες με στοιχεία ταυτότητας, ιδιαίτερα εξωτερικά/εσωτερικά γνωρίσματα

Συνήθως

- Ένα γεγονός αποτελεί αφορμή (Το περσινό καλοκαίρι επισκέφτηκα τους Λειψούς), ώστε να υπάρξει ένα αποτέλεσμα (Έτσι γνωρίστηκα με τον Χ)
- Αφήγηση σε ά πρόσωπο/γ' πρόσωπο

Άσκηση
*Σύγκρινε πώς
παρουσιάζεται ο χώρος, ο
χρόνος και οι ήρωες σε ένα
παραμύθι και μια αληθινή
ιστορία*

Κατευθυντικός λόγος

- Παράθεση μεταβολών που επέρχονται με καθορισμένη σειρά σε ένα αρχικό στοιχείο, ώστε να προκύψει ένα τελικό αποτέλεσμα διαφορετικό από το αρχικό στοιχείο.
- Οδηγίες γενικές
- Οδηγίες κατασκευής
- Οδηγίες παιχνιδιού
- Οδηγίες χρήσης
- Προσκλήσεις
- Επιχειρηματολογία

Προφορικές/γραφτές οδηγίες

- Κείμενο
- Σύμβολα
- Εικόνες – σχέδια
- Συνδυασμός των παραπάνω

Χαρακτηριστικά

- Σαφήνεια (ξεβιδώστε το καπάκι και πιέστε)
- Λεξιλόγιο ανάλογα με ομάδα-στόχο
- Χρονική σειρά
- Ενεστώτας/ ενεστώτας ή αόριστος προστακτικής ή υποτακτικής, απρόσωπα ρήματα

Πρόσκληση

- Ποιος προσκαλεί (αρχή, τέλος, φάκελος), ποιον (ατομική/ομαδική)
- Λόγος
- Τόπος-χρόνος

Επιχειρηματολογικό κείμενο

- Παράθεση επιχειρημάτων, προκειμένα να υποστηριχτεί μια άποψη.
- Τι είναι επιχείρημα; (λογικός συλλογισμός για στήριξη μιας άποψης)
- Θέμα
- Άποψη
- Επιχείρημα

Επεξηγηματικά κείμενα

- Παρουσιάζονται τα αίτια και οι συνέπειες ενός γεγονότος.

**Το κείμενο ως διαδικασία
και ως προϊόν**

Κείμενο 1^ο : Ζεινέπ

- Ένας έξυπνος και πλούσιος πρίγκηπα κάνοντας ναυάγια στην θάλασσα άκουσε κάτι εκτός τα κύματα. Πήγε γρήγορα να δει αυτην την φονη σε πιον έρχεται. Ο πρίγκηπας φοβόταναι διότι έξω ήτανε σκοτινό. Έριξε μια ματιά στην θάλασσα με το φακό του είδε τον ιπποπόταμο και ακόμη ήτανε ζωντανός. Ευχαρίστησε πάρα πολή διότι στην ζωή του πρώτη φορά συνάντησε σε έναν ιπποπόταμο.

-
- Σε ποιο κειμενικό είδος ανήκει;
 - Κάντε έναν κατάλογο με τα λάθη που εντοπίζετε

Κείμενο 2^ο : Σαμπριέ

- *Είχαι μια φάρμα και μέσα του είχε διάφορα ζώα σκύλος, άλλωγο κτ. Και είχαι διάφορα δέντρα ρόδι, ελιές και κοντα στο φάρμα είχαι ποτάμη δίπλα στο ποτάμι είχαι παιδιά έπεζαν μπάλα*

-
- Σε ποιο κειμενικό είδος ανήκει;
 - Κάντε έναν κατάλογο με τα λάθη που εντοπίζετε

Κείμενο 3: Χιουντά

- *Μου αρέσει να παίζω χιόνι με τους φίλους μου. Όμως δεν μου αρέσει όταν το χιόνι γίνεται νερό γιατί γίνομαι μούσκεμα. Η πιο αγαπημένη μου μήνα είναι ο Ιανουάριος. Και επίσης το όνειρό μου είναι να γίνω δασκάλα και να μπω σε μία τμήμα που έχει μικρά παιδάκια*

-
- Σε ποιο κειμενικό είδος ανήκει;
 - Κάντε έναν κατάλογο με τα λάθη που εντοπίζετε

Κείμενο 4ο

- *Μια φορά κι έναν καιρό ήταν μία κοπέλα. Περπατώντας στο δάσο ήδε μια αρκούδα που έτρογε ανθρώπους. Μόλις η κοπέλα την είδε τρόμασε και φοβήθηκε πολύ. Εκείνη την ώρα άρχισε να τρέξει για να σωθεί. Αλλά η αρκούδα έπιασε την κοπέλα και δεν την άφηνε. Ξαφνικά χτυπάει το κινητό της. Την κάλεσε ο γκόμενός της. Μετά φύλος της της είπε που είσε τώρα να έρρω. Κοπέλα είπαι στο φίλο της να έρρει στο δάσος*

-
- Σε ποιο κειμενικό είδος ανήκει;
 - Κάντε έναν κατάλογο με τα λάθη που εντοπίζετε

Σχολιασμός των λαθών

- Ένα μέρος των λαθών ανήκει στο μαθητή, το σημαντικότερο ωστόσο μέρος ανήκει στον εκπαιδευτικό.
- Στις παραδοσιακές προσεγγίσεις ο στόχος της διαδικασίας άρχιζε και ολοκληρωνόταν στο τελικό προϊόν, στην έκθεση. Οι πιο σύγχρονες προσεγγίσεις δίνουν έμφαση στη διαδικασία

-
- Προσυγγραφικό στάδιο
 - Συγγραφικό
 - Μετασυγγραφικό

Προσυγγραφικό

- Στο πλαίσιο του πολυγραμματισμού το προσυγγραφικό στάδιο συσχετίζεται με:
- α) Τοποθετημένη πρακτική: (συλλογή και σχολιασμός κειμένων που έχουν συναντήσει οι μαθητές)
- β) Ανοικτή διαδικασία: ανάλυση και εξήγηση μέσω παραδειγμάτων της λειτουργίας κειμενικών μηχανισμών
- γ) Κριτική πλαισίωση: σχολιασμός στάσεων και ιδεολογικών αντιλήψεων

Συγγραφικό

- Μετασχηματιστική πρακτική: παραγωγή
- Αρχικά υποβοήθηση
- Έπειτα ελεύθερη παραγωγή

Μετασυγγραφικό στάδιο

- Ανοικτή διδασκαλία όπου εντοπίζονται τα προβλήματα και συζητούνται τρόποι αντιμετώπισης

Κριτήρια αξιολόγησης κειμένων

- Τήρηση χαρακτηριστικών του κειμενικού είδους (1)
- Αξιολόγηση της επικοινωνιακής επιλογής (επελέγη το κατάλληλο κειμενικό είδος για την περίπτωση;)
- Επαναλήψεις συντακτικές/λεξιλογικές/σημασιολογικές
- Γενικευτικοί όροι: ‘ένα πράγμα’

Κριτήρια

- Ανακριβείς συνοχικοί δεσμοί
- Αμφίσημοι συνοχικοί δεσμοί
- Πλαισίωση

(1)

*Κύριε Παναγόπουλε,
Διάβασα την αγγελία σας και νομίζω ότι κάνω
για αυτό που ζητάτε. Ξέρω αγγλικά από το
σχολείο και ισπανικά (έμαθα αρκετά από μια
φίλη ισπανίδα που είχα πέρσι). Δούλεψα στο
τμήμα εξαγωγών μιας εταιρίας πέρσι αλλά ήταν
μακριά από το σπίτι μου και έφυγα. Θα με βρείτε
σπίτι μου μεσημέρι (3235801). Απαντήστε μου
αμέσως.*

(1)

- Είναι ανάγκη να καθοριστεί εκ των προτέρων το επικοινωνιακό πλαίσιο στο οποίο θα εγγραφεί το κείμενο
- => Αναπαραγωγή συνθηκών επικοινωνίας (παιχνίδι ρόλου) ή ακόμη καλύτερα αυθεντικές περιστάσεις στο πλαίσιο πρότζεκτ

-
- Επομένως όλα έχουν να κάνουν με το κείμενο.
Όμως τι είναι κείμενο;

Τι είναι κείμενο;

- «Μια ακολουθία ορθών προτάσεων»// μεταδίδεται στον ακροατή //
- ΚΡΙΤΙΚΗ: Ποσοτική και όχι ποιοτική διαφοροποίηση κειμένου από πρόταση
- Πβ. Έφαγα όλο το παγωτό μου αλλά έθελα και άλλο // Καπετάνιο λέει δεν μπορεί αφήσω μπαρόρι.

Ο Γιάννης θέλει να πάει στο
κορίτσι του. Ο κος Παπαδόπουλος
μένει στο κοντινό χωριό. Η
ηλεκτρική σκούπα δεν λειτουργεί.
Ο κουρέας λίγο παρακάτω δεν
ήταν ανοικτός.

Παρατηρήσεις

- Ένα κείμενο δεν αποτελείται αναγκαστικά από μια ακολουθία προτάσεων. Μπορεί να συνίσταται από μια πρόταση «Δεν θα περάσει!» ή μια λέξη «Βοήθεια» ή μια δευτερεύουσα λεξική κατηγορία «Αμάν!»
- Για την ολοκληρωμένη παραγωγή και ερμηνεία κειμένου δεν αρκεί η αναγνώριση της ορθότητας των επιμέρους συστατικών αλλά και ο συνυπολογισμός εξωγλωσσικών και ενδογλωσσικών συμφραστικών παραμέτρων π.χ. θα ‘ρθω αύριο. Κάνει κρύο εδώ μέσα

Ορισμός κειμένου

- Το Κείμενο προσδιορίζεται τόσο ως διαδικασία συγκρότησης όσο και ως προϊόν ερμηνείας λεγοντας ότι πρόκειται για μια συγκεκριμένη γλωσσική χρήση, μια ενότητα λόγου με λειτουργικό χαρακτήρα.
- Επομένως κάθε ενότητα λόγου που παίζει κάποιο ρόλο σε ένα πλαίσιο συμφραζομένων (πληροφορεί, ρωτά, πείθει) είναι κείμενο (Brown & Yule 1983, Halliday & Hasan 1985).

1. Συνοχή

Σύνδεση, η οποία προκύπτει όταν η ερμηνεία ενός κειμενικού στοιχείου εξαρτάται από κάποιο ή κάποια άλλα στοιχεία

Π.χ. [Ο Γιάννης αγόρασε κινητό τηλέφωνο],
αλλά [δεν ξέρει να το χρησιμοποιεί]

2. Πληροφορητικότητα

Ανάγκη ισόρροπης αναλογίας
μεταξύ γνωστών και νέων
πληροφοριών

Πληροφορητικότητα (1/6)

- Σχετίζεται με το κατά πόσο ένα κείμενο είναι ή όχι πιθανό και αναμενόμενο να εμφανιστεί σε μια δεδομένη περίπτωση. Σε περίπτωση που ένα κείμενο φαίνεται μη αναμενόμενο, ο λήπτης αναζητεί τα κίνητρα της εμφάνισης ενός τέτοιου κειμένου.
- Με άξονα την πληροφορητικότητα, κρίνεται αν ένα κείμενο το βρίσκουμε ενδιαφέρον και μας αρέσει να το διαβάζουμε ή να το ακούμε.
- Ο βαθμός πληροφορητικότητας ενός κειμένου αποτελεί συνάρτηση τριών παραγόντων: α) των γλωσσικών συστατικών, β) της ποσότητας πληροφοριών που περιέχει και γ) της διάψευσης / επιβεβαίωσης των προσδοκιών του δέκτη για το κείμενο.

Πληροφορητικότητα (2/6)

α) Διακρίνουμε τρεις κατηγορίες γλωσσικών κειμενικών συστατικών, ανάλογα με την πληροφορητικότητά τους:

- ❑ γλωσσικά στοιχεία, όπως άρθρα, σύνδεσμοι, μόρια (οι λεγόμενες γραμματικές λέξεις) κατανοούνται εύκολα και τις θεωρούμε λέξεις πρώτου, δηλαδή ελάχιστου βαθμού πληροφορητικότητας.
- ❑ Όλες οι υπόλοιπες λέξεις του λεξικού (που αποτελούνται από λεκτικά μορφήματα) είναι δεύτερου βαθμού πληροφορητικότητας.
- ❑ Ασυνέχειες γλωσσικής και νοηματικής ροής ανήκουν στον τρίτο βαθμό, της υψηλής πληροφορητικότητας, καθώς απαιτούν μεγαλύτερη προσπάθεια για να κατανοηθούν. Ο δέκτης του κειμένου πρέπει να εμπλακεί περισσότερο στο κείμενο, να συνδυάσει λέξεις, φράσεις και προτάσεις.
- Η έννοια της «πληροφοριακής μονάδας».

Πληροφορητικότητα (3/6)

β) Ένα κείμενο έχει χαμηλή πληροφορητικότητα, τόσο όταν προσφέρει πολύ λίγες νέες πληροφορίες, όσο και όταν οι νέες πληροφορίες είναι τόσο πολλές που ο αναγνώστης δεν μπορεί να βρει καμία βάση για την αποκωδικοποίησή του.

Χαμηλής πληροφορητικότητας, συνεπώς, είναι ένα κείμενο που περιέχει κοινές πληροφορίες, αυτονόητες ιδέες, τετριμμένο λεξιλόγιο, επαναλήψεις νοημάτων, αλλά και, από την άλλη, στρυφνά νοήματα, σοφιστικά επιχειρήματα, αναφομοίωτες γνώσεις και συσσωρευμένες εξειδικευμένες πληροφορίες.

Έτσι, υψηλή πληροφορητικότητα έχουν τα κείμενα με μέση περιεκτικότητα σε νέες πληροφορίες (ένα γνωστό, για τον δέκτη, πλαίσιο και ορισμένες επιπρόσθετες πληροφορίες).

Πληροφορητικότητα (4/6)

γ) Η πληροφορητικότητα είναι (και) θέμα αναγνώστη, πρέπει λοιπόν να συστηματοποιήσουμε τις προσδοκίες του. Όσο περισσότερο αποκλίνει ένα κείμενο από τις προσδοκίες του δέκτη, όσο τον ξαφνιάζει, τόσο πιο πληροφορητικό είναι!

Το σύνολο των προσδοκιών καθορίζει την «περιβαλλοντική πιθανότητα» για την εμφάνιση ενός στοιχείου.

Μπορούμε να διακρίνουμε πέντε είδη προσδοκιών:

1) προσδοκίες ως προς τον πραγματικό κόσμο (το φυσικό και το κοινωνικό περιβάλλον). Πρέπει οι δέκτες να κατέχουν ένα συναφές γνωστικό σχήμα (για το είδος του κειμένου: επιστημονικό, παραμύθι).

Πληροφορητικότητα (5/6)

2) προσδοκίες ως προς το σύστημα της γλώσσας.

Υψηλή πληροφορητικότητα έχει ένα κείμενο με:

- α) πρωτότυπους μορφολογικούς συνδυασμούς (λεξημάτων ή καταλήξεων),
- β) νεοφανή ή σπάνια συντακτικά σχήματα,
- γ) επαναλήψεις και παραλληλισμούς που τονίζουν το περιεχόμενο λέξεων και φράσεων,
- δ) πρωτότυπες μεταφορές και αναλογίες,
- ε) σημασιολογικούς νεολογισμούς.

Πληροφορητικότητα (6/6)

- 3) προσδοκίες ως προς τη διάταξη των κειμενικών συστατικών (ιδίως αν μια βασική για την κατανόηση του κειμένου πληροφορία, δεν δίνεται στην αρχή, προκαλώντας αβεβαιότητα και αμφισημία).
- 4) προσδοκίες ως προς τον κειμενικό τύπο. Ανάλογα με τον τύπο, περιμένουμε γενικά και ένα ανάλογο ύφος (δεν περιμένουμε π.χ. ένα αστείο ή μια αφήγηση ιστορίας από ένα επιστημονικό κείμενο).
- 5) προσδοκίες ως προς το άμεσο καταστασιακό περιβάλλον (π.χ. για το πού μπορεί να εμφανιστεί ενικός αριθμός ή πληθυντικός ευγενείας).

3. Συνεκτικότητα

σύνδεση η οποία επιτυγχάνεται βάσει της
εξωκειμενικής γνώσης πομπού και
αποδέκτη

Π.χ.

- Δεν ήρθε στο σχολείο σήμερα. Ήταν άρρωστος.
- Περιγραφή αγώνα.

ΣΥΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ (1/2)

- Σχετίζεται με τους τρόπους με τους οποίους οι **σημασίες** ενός κειμένου (ιδέες, σχέσεις μεταξύ τους και σχέσεις τους με τον εξωτερικό κόσμο) εμφανίζονται και αναπτύσσονται.
- Ορισμένες από τις κυριότερες σχέσεις συνεκτικότητας είναι **λογικές ακολουθίες**, όπως αιτία-αποτέλεσμα, υπόθεση-συνέπεια, δράστης-ενέργεια, αντίθεση, σχέσεις χρόνου, τόπου κ.ο.κ. Επιπλέον, το για τι κάνει λόγο ένα κείμενο, δηλαδή η **θεματική του ανάπτυξη**.
- Ακόμη και όταν δεν υπάρχουν εμφανείς σύνδεσμοι μορφής, ένα κείμενο μπορεί να θεωρηθεί **συνεκτικό** (δηλαδή να δίνει νόημα), όπως συμβαίνει με διάφορους καταλόγους, πίνακες, ωράρια, μενού εστιατορίων κ.ά.

Συνεκτικότητα (2/2)

- Αντίθετα, άλλα είδη κειμένων χαρακτηρίζονται από **σαφή συνεκτική δομή** και ισχυρές **λογικές** και **σημασιολογικές σχέσεις** (επιστημονικές αναφορές, νομικά κείμενα). Τα λογοτεχνικά κείμενα ενδέχεται να περιορίζουν εσκεμμένα τη συνοχή με στόχο να αυξήσουν την απόλαυση των αναγνωστών, καθώς αυτοί ανακαλύπτουν μόνοι τους συνδέσμους συνεκτικότητας.
- Γενικά, η αναζήτηση των μηχανισμών της συνεκτικότητας γίνεται με τον χωρισμό του κειμένου σε **μικρο-κείμενα** (αρχικά παράγραφοι, κατόπιν περίοδοι λόγου).

4. Προθετικότητα

Στην ανάγκη ύπαρξης συνειδητής πρόθεσης από με τη μεριά του ομιλητή για επίτευξη συγκεκριμένων στόχων μέσω της παραγωγής του κειμένου του

«Κάνει κρύο»

Προθετικότητα (intentionality)

- Ο παράγοντας που μας υποδεικνύει ότι ο πομπός ενός κειμένου πρέπει να έχει μια συνειδητή πρόθεση επίτευξης συγκεκριμένων στόχων με την παραγωγή κειμένου (π.χ. πληροφόρηση ή υποστήριξη μιας θέσης.) Όταν δεν υπάρχει προθετικότητα τότε ουσιαστικά δεν έχουμε κείμενο.

Προθετικότητα (1/2)

- Σχετίζεται με την **πρόθεση** ενός πομπού, να παραγάγει ένα κείμενο με συνοχή και συνεκτικότητα και το οποίο στοχεύει να επιτύχει έναν **αναγνωρίσιμο σκοπό**.
- Η **προθετικότητα**, ως μελέτη των προθέσεων και των επικοινωνιακών στόχων του δημιουργού, συμμετέχει ενεργά σε όλες τις άλλες λειτουργίες.
- Θεωρούμε **κοινή** την πρόθεση για δημιουργία ενός προσιτού, αποτελεσματικού, κατανοητού κειμένου. Οι **δέκτες** αναζητούν ένα νόημα, ακόμη κι αυτό δεν είναι προφανές (π.χ. στην περίπτωση των υπερρεαλιστικών λογοτεχνικών κειμένων).
- Η προθετικότητα περιλαμβάνει την εξέταση των **ενδείξεων** του κειμένου για τις αποφάσεις του δημιουργού σχετικά με την οργάνωσή του.

Προθετικότητα (2/2)

Ένα κείμενο πρέπει να ικανοποιεί τα λεγόμενα **αξιώματα επικοινωνίας** (Grice 1975):

- Συνεργατικότητας
- Ποσότητας
- Ποιότητας (εγκυρότητας)

[κλονίζεται, όταν: i) ο δημιουργός του λέει (γράφει) κάτι που γνωρίζει πως είναι αναληθές, ii) λείπουν οι ενδείξεις, τα ερείσματα που θα υποστηρίξουν τους ισχυρισμούς του]

- Συνάφειας
- Τρόπου (σαφήνεια, συντομία)

5. Διακειμενικότητα

*Στη συσχέτιση ενός κειμένου με
άλλα ομοειδή.*

⇒ Τυπολογία κειμενικών ειδών

Διακειμενικότητα (1/2)

- Πρόκειται για τη σχέση ενός κειμένου με συναφή κείμενα, που ενεργοποιείται στη μνήμη μας όταν μιλάμε, γράφουμε ή διαβάζουμε. Η διακειμενικότητα έχει να κάνει με τη γνώση άλλων (προηγούμενων ή επόμενων) κειμένων. Για να αναγνωρίσουμε ποια κείμενα είναι συναφή, θα πρέπει να έχουμε εμπειρία των κειμενικών ειδών ή τύπων, που έχουν αναπτυχθεί σε μια γλωσσική κοινότητα.
- Σε πολλά κείμενα χρησιμοποιούμε ή αναγνωρίζουμε (εκ)φράσεις, ρήσεις, ιδέες άλλων δημιουργών. Κανένα κείμενο δεν είναι «εκ του μη όντος». Αυτή η γνώση πομπού και δέκτη για άλλα κείμενα ονομάζεται *παρέμβαση*. Η ίδια η ύπαρξη και η ανάπτυξη κειμενικών τύπων μαρτυρεί την εκτεταμένη λειτουργία της παρέμβασης.

Διακειμενικότητα (2/2)

- Διακρίνουμε τρία είδη διακειμενικότητας:
 - 1) Ευρεία: η ένταξη ενός κειμένου σε μια κατηγορία, σε έναν κειμενικό τύπο, μέσω της παρέμβασης.
 - 2) Έμμεση: αναφορά ιδεών, σκέψεων, λόγων άλλων προσώπων/πηγών, σε πλάγιο λόγο, χωρίς παραπομπές ή παραθέματα.
 - 3) Άμεση: α) η παραπομπή σε αποσπάσματα άλλων συγγραφέων, με τη βοήθεια των εισαγωγικών («...»), β) η αναφορά ονομάτων άλλων δημιουργών κειμένων και βιβλιογραφικών αναφορών (π.χ. Πετρακόπουλος, 2008, σ. 52).

6. Περιστασιακότητα

*Στην ανάγκη προσαρμογής ενός
κειμένου στην εξωκειμενική
περίσταση επικοινωνίας*

7. Αποδεκτότητα

*Στην ανάγκη αναγνώρισης από τη
μεριά του αποδέκτη κάποιου από
τους παραπάνω παράγοντες
κειμενικότητας*

Αποδεκτότητα

- Εδράζεται στον δέκτη του κειμένου, αποτελεί ουσιαστικά μια επισκόπηση όλων των άλλων λειτουργιών. Η αποδεκτότητα εκπληρώνεται όταν αναγνωρίζουμε στο κείμενο τις προθέσεις του ομιλητή / δημιουργού.
- Στη λειτουργία αυτή μπορούν να συμπεριληφθούν γενικότερες ή επιμέρους κρίσεις και εντυπώσεις του δέκτη για την αποτελεσματικότητα, τις ιδιαιτερότητες ή τα προβλήματα του κειμένου. Υπάρχουν βαθμοί αποδεκτότητας.
- Μπορεί ένα κείμενο με γραμματικά τυπικά προβλήματα να είναι αποδεκτό και, αντιστρόφως, ένα κείμενο χωρίς γλωσσικά (δομικά) προβλήματα να μην είναι αποδεκτό.

Καταστασιακότητα

- Αφορά τη συνάφεια του κειμένου ως προϊόντος με τις εξω-κειμενικές συνθήκες εμφάνισής του, με το περιεχόμενο. Περιλαμβάνει την εξέταση του πεδίου και του τρόπου παραγωγής του κειμένου, καθώς και του ρόλου των επικοινωνούντων. Λαμβάνεται υπόψη:
- α) πώς επιδρούν οι συνθήκες της επικοινωνίας στη διαμόρφωση ενός κειμένου (ποιος είναι ο πομπός, πώς, πού, τότε δημιουργεί το κείμενο),
- β) πώς το κείμενο (δηλαδή ο πομπός) αντιμετωπίζει και χειρίζεται τις πραγματικές καταστάσεις του (φυσικού, κοινωνικού, πολιτισμικού) περιβάλλοντός του.
- Τα γνωρίσματα της καταστασιακότητας κάθε κειμένου είναι:
α) το θέμα, β) η ιδιότητα και οι στόχοι του πομπού και του δέκτη (ή των δεκτών), γ) ο τόπος, ο χρόνος και ο τρόπος της επικοινωνίας (άμεση-έμμεση, συλλογική-διαπροσωπική), δ) ο τύπος και η λειτουργία του κειμένου, ε) ο διάυλος μετάδοσής του.

Πώς μπορούμε να
διορθώνουμε ...

- Πολλοί δάσκαλοι επινοούν τους δικούς τους κώδικες ή ομάδες από σύμβολα για να επιστήσουν την προσοχή των μαθητών σε γραμματικά λάθη:

Π.χ.

- Ο = ορθογραφία
- Σ = συντακτικό
- Λ = λεξιλόγιο
- Χ = χρόνος

Είναι σημαντικό οι μαθητές να κατανοούν τα κριτήρια τα οποία έχουν καθορισθεί από κοινού:

- Λεξιλόγιο
- Σύνταξη
- Οργάνωση
- Περιεχόμενο
- Ορθογραφία
- Σημεία στίξης ...

Στην πράξη...

- Μπορούμε να ζητήσουμε από τους μαθητές να αφήνουν μεγάλο περιθώριο στην άκρη της σελίδας όπου θα μπορούμε να γράφουμε τα σχόλιά μας.
- Πάντα ξεκινάμε με τα θετικά σχόλια.
- Υπογραμμίζουμε και δεν διορθώνουμε.
- Σχολιάζουμε πρώτα το περιεχόμενο και μετά επιλεκτικά τα φαινόμενα στα οποία θέλουμε να εστιάσουμε.
- Ζητάμε από τους μαθητές να διορθώνουν τα κείμενά τους ή των συμμαθητών τους.

Λίστες ελέγχου

Μαθητές ελέγχουν τα κριτήρια αξιολόγησης του γραπτού τους (το σκοπό, το κοινό που απευθύνεται και το πλαίσιο)

Κριτήρια

- Γενικά: Τι σου άρεσε περισσότερο στο γραπτό σου;
- Περιεχόμενο: Γιατί νομίζεις ότι είναι ενδιαφέρον;
- Γραμματική: Έχει ο συγγραφέας χρησιμοποιήσει το κατάλληλο λεξιλόγιο;
- Οργάνωση: Ο αναγνώστης προετοιμάζεται για το τι θα ακολουθήσει;
- Μηχανική: Είναι σωστά τα σημεία στίξης;

Ερωτήσεις;